

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА БОРБУ ПРОТИВ ДРОГЕ У АП ВОЈВОДИНИ ДО 2014. ГОДИНЕ

У В О Д

У Републици Србији је усвојена Стратегија за борбу против дрога у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године ("Сл. гласник РС", бр. 16/09) и кроз њу су регулисана основна правила сарадње и рада различитих сектора у друштву. У свом медицинском делу, она, сем препорука о различитим моделима лечења по стандардима Европске уније, дефинише и мрежу медицинских институција у Србији. У борби против дрога јасно је да мора да се организује цела друштвена заједница у свим својим сегментима, на чијем челу треба да се налазе највише државне институције уз интерсекторску сарадњу. Стратегију прати и Акциони план којим су конкретизоване активности, ради реализације Националне стратегије.

Током 2009. године, Покрајински секретаријат за спорт и омладину је у сарадњи са Филозофским факултетом, Одсек за психологију Универзитета у Новом Саду, спровео истраживање на тему „Квалитет живота младих – извори стреса и начин њиховог превазилажења“. Према овом истраживању испоставило се у оквиру фокус група да чак 98% младих зна како да набави дрогу, уколико би то желело. Ово је био алармантан податак због којег је Влада АП Војводине, дана 23. септембра 2009. године, својим Закључком обавезала Покрајински секретаријат за спорт и омладину да формира привремено тело при Влади АП Војводине, које ће се бавити сузбијањем наркоманије.

Одбор за образовање, науку, културу, омладину и спорт Скупштине АП Војводине је такође, усвајајући информацију на тему „Квалитет живота младих – извори стреса и начин њиховог превазилажења“, 19. фебруара 2010. године, донео Закључак којим је предложено Покрајинском секретаријату за спорт и омладину да, у сарадњи са Покрајинским секретаријатом за здравство, на основу Стратегије за борбу против дрога у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године, сачини Акциони план за борбу против дроге у АП Војводини. Такође, овим Закључком је предложено да Покрајински секретаријат за спорт и омладину у сарадњи са Покрајинским секретаријатом за локалну

самоуправу и међуопштинску сарадњу иницира образовање одбора или савета за борбу против наркоманије при локалним самоуправама.

У складу са наведеним, а у циљу сузбијања наркоманије, Влада АП Војводине је, дана 10. фебруара 2010. год., донела **Одлуку о образовању Покрајинског савета за борбу против дроге.**

Овом Одлуком, дефинисани су следећи циљеви:

- Реализација активности у складу са Стратегијом за борбу против дрога у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године
- Праћење стања и проблема везаних за проблем наркоманије
- Координирање рада општинских одбора за превенцију наркоманије и рад установа, организација и удружења, које се у оквиру своје делатности баве борбом против наркоманије
- деловања на превенцији, лечењу, третману и рехабилитацији зависника/ца од дрога
- Предлагање мера и активности у превенцији, лечењу, третману и рехабилитацији зависника/ца од дроге
- Иницирање доношења програма превентивних активности на отклањању штетних последица злоупотребе дроге и праћење реализације донетих програма.

Чланове/нице Покрајинског савета за борбу против дроге чине: представници/це Покрајинског секретаријата за спорт и омладину, Покрајинског секретаријата за здравство, Покрајинског секретаријата за образовање, управу и националне заједнице, Управа за заједничке послове покрајинских органа, Покрајинског секретаријата за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу, представници/це криминалистичке полиције, педагози, психијатри и психолози који се баве проблематиком наркоманије и имају дугогодишње искуство у раду са зависницима/цама, те представници/це медија (РТ Војводина, лист Дневеник).

Покрајински савет за борбу против дроге током свог рада укључиће и представнике/це верских заједница са територија АП Војводине, које се баве проблемом борбе против дроге у оквиру комуна.

СТРАТЕГИЈА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ДРОГА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2009. ДО 2013. ГОДИНЕ

Стратегија за борбу против дрога у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године (у даљем тексту: Национална стратегија), донета је са циљем унапређења и очувања здравља становништва, смањењем коришћења дрога и штетних последица проузрокованих злоупотребом дрога.

Према Националној стратегији, основни фактор ризика је чињеница да је Србија током деведесетих година била изложена ратовима у окружењу и НАТО бомбардовању. То је иницирало долазак 400.000 избеглица и интерно расељених лица. У тим условима, у условима транзиције, социјално-економске кризе, злоупотреба дрога је постала све заступљенија. Такође, геостратешки положај Србије, а то је раскрсница исток-запад (тзв. „Балканска рута“) доприноси да велика количина дроге долази и задржава се у Србији.

Националном стратегијом је наведено да су економски губици огромни због трговине дрогама, илегалних токова новца, великих трошкова лечења, социјалне заштите, правосуђа...

Водећи принципи Националне стратегије су:

- о Поштовање уставности и законитости
- о Јачање институционалних могућности
- о Заштита грађана Републике Србије
- о Заштита друштвене заједнице
- о Заштита људских права
- о Право на информацију
- о Мултидисциплинарност
- о Свеобухватан и континуиран рад и приступ проблему
- о Доступност служби – служби за помоћ зависницима
- о Децентрализација
- о Етика и професионализам
- о Десигматизација

Акциони план донет је у циљу реализације Националне стратегије, дефинисањем конкретних мера.

Он представља посебан облик плана којим се конкретизују циљеви и мере Националне стратегије, као најважнијег документа на подручју борбе против дрога, за надлежне органе државне управе, јединице локалне самоуправе и удружења.

Циљеви Акционог плана су:

- о Ефикасна и координисана борба против дрога
- о Ефикаснија примена мера којим се постиже смањење здравствених и социјалних последица злоупотребе дрога у друштву и смањењења конзумирања дрога у друштву, нарочито међу децом и младима
- о Унапређење мера заштите породице
- о Укључивање свих сегмената друштва у активностима везаним за борбу против дрога

ПРИМАРНА ПРЕВЕНЦИЈА

Зависност од дрога је примарно социопатолошка појава, а секундарно здравствени проблем. За решавање проблема са дрогама неопходна је интерсекторска сарадња или мултидисциплинарни приступ.¹

Примарна превенција има за циљ промовисање живота без дрога и спречавање коришћења дрога, нарочито код младих.

Примарна превенција подразумева: промовисање здравих стилова живота без употребе дрога, подизање нивоа свести појединца и друштва о ризицима од дрога, смањење броја нових корисника/ца дрога и мобилисање заједнице у борби против дрога.

Примарна превенција може бити општа, селективна и индикована, зависно од тога да ли је усмерена на целокупну заједницу, одређене популационе групе (у предшколским установама, школама, породици, радној околини и сл.) и појединце или групе под повећаним ризиком (возачи, пилоти, здравствени радници/це, војници, деца у домовима без родитељског старања, деца улице, затвореници/це и др.).

Акценат примарне превенције овог Савета биће усмерен пре свега на едукацију, породицу, образовне установе, активно укључивање грађана/ки, локалне самоуправе, здравствене установе, информисање, квалитетно коришћење слободног времена младих, медије и заједницу у целини.

Што се тиче породице ова превенција подразумева:

- едукацију родитеља и старатеља која је врло важан сегмент на пољу примарне превенције;
- Осим основне едукације родитеља о штетним последицама дрога, неопходно је оспособљавање родитеља за добру комуникацију са децом и јачање способности породице за решавање кризних момената.

Породица треба да пружи услове за здраво одрастање деце, њихово информисање и доношење одговарајућих одлука.

Уз програме едукације о успешном родитељству, програме за развој социјалних вештина младих, као и програме за јачање породице у друштву, неопходно је и оснивање породичних саветовалишта или центара који би имали саветодавно - информативну улогу.

Специфични циљ је подизање нивоа знања родитеља и старатеља о штетном утицају дрога.

¹ „Дрога и друштво“, Никола Вучковић

Активности и мере:

- едукација родитеља и старатеља о штетном утицају дрога и превентивним мерама кроз рад стручних сарадника/ца у школама и здравственим установама
- развијање способности родитеља за решавање проблема и кризних ситуација у породици
- унапређење саветодавног рада у установама социјалне и здравствене заштите и мотивисање социјалних и здравствених радника/ца за рад са родитељима и старатељима
- развијање успешне комуникације родитеља са децом.

Образовне установе

Основни принцип, када су образовне установе у питању, јесте њихово укључивање као целине, односно заједничко учешће васпитача/чица, наставника/ца, и педагога из ових установа и ван њих, родитеља и деце, у програме превенције који треба да су информативног и едукативног карактера. Програми морају бити прилагођени узрасту деце – вршњачка едукација прихватљиви и разумљиви, а такође их је нужно усмерити и на рано препознавање ризичних група деце за које би требало развити заштитне превентивне програме.

Специфични циљеви:

- 1) усвајање одговорног понашања у вези са здрављем деце у циљу побољшања здравственог стања
- 2) промовисање здравих стилова живота младих
- 3) подизање нивоа знања и свести код деце и школске деце о штетном утицају дрога
- 4) повећање нивоа знања васпитача/чица, наставника/ца, педагога и психолога о штетним утицајима дрога на телесно, социјално и ментално здравље деце.

Активности и мере:

- развијање специфичних програма промоције здравих стилова живота и програма превенције злоупотребе дрога
- јачање спровођења постојећих програма промоције и превенције кроз разне облике едукативних активности, укључујући и вршњачку едукацију
- подржавање иницијатива младих за спровођење акција које имају за циљ афирмацију здравих стилова живота
- развијање социјалних вештина
- информисање младих и родитеља о ризицима конзумирања дрога кроз школске наставне програме и радионице у школама
- идентификација и смањење фактора ризика у школском окружењу
- едукација наставног кадра (едукација едукатора/ки) о најефикаснијим начинима информисања и мотивисања младих за

правилне изборе и одупирање притисцима у изазовима савременог друштва.

Локална самоуправа

Како би се постигли прави системски ефекти, неопходна је сарадња и директно учешће локалних самоуправа. Активности и мере укључивања локалних самоуправа у преветивне програме:

- Иницирање формирања одбора за борбу против дроге при локалним самоуправама
- Унапређење сарадње организација у локалној самоуправи у вези са превенцијом употребе дрога
- Одржавање периодичних координативних састанака представника/ца локалних одбора за борбу против дроге

Здравствене институције

Активности и мере које се односе на здравствене институције:

- Иницирање формирања Саветовалишта при Домовима здравља, а уколико су она већ формирана – проширивање њихове делатности на рад са зависницима/цама
- Укључивање болница у АП Војводини и праћење статистика везаних за кориснике/це
- Успостављање ефикасне сарадње здравствених институција за третман зависника/ца од дроге и алкохола

Едукације

Активности и мере у овој области Акционог плана:

- Организовање научних едукација у области опојних дрога
- Израда водича добре праксе за превенцију коришћења дрога
- Едукација за запослене у здравству, образовању и другим секторима укљученим у превентивне активности о методама превенције.

Информисање

Предвиђене активности и мере су следеће:

- Иницирање информативних центара за младе
- Израда и дистрибуција едукативног и промотивног материјала

- Информисање – лифлети, огласи о важним телефонима и адресама мреже установа са СОС или друге информације о могућностима лечења

Квалитетно коришћење слободног времена младих

Квалитетно коришћење слободног времена младих подразумева подризање свести младих у свим друштвеним областима, па и када је у питању здравље, односно здрави стилови живота. Ово један такође један од видова превентивног деловања када је у питању борба против дроге.

Активности и мере:

- Успостављање садржаја за квалитетно провођење слободног времена младих предвиђених Акционим планом политике за младе у АП Војводини за период 2011-2014

Медији

У превенцији и борби против дроге неопходно је директно учешће и сарадња електронских, писаних и свих других медија. У том смислу, предвиђене активности и мере су следеће:

- Интензивирање активности јавних гласила и других средстава јавног информисања усмерених на правовремено и објективно информисање о штетности дрога
- Континуирани радио и ТВ програми о здрављу младих и здравим стиловима живота
- Континуирана сарадња са јавним гласилима и другим средствима јавног информисања и њихово укључивање у превентивне активности
- Допринос јавних гласила и других средстава јавног информисања у превентивним активностима
- Информисање јавности путем јавних гласила и других средстава јавног информисања – образовне емисије на ТВ, радију, трибине...

Заједница

Интервенције у заједници односе се на мобилизацију и активно учешће свих грађана/ки и цивилног сектора (невладине организације), као и одговарајућих установа у области унутрашњих послова, судства, здравствене и социјалне заштите у спровођењу програма превенције злоупотребе дрога. Промовисање волонтерства у примарној превенцији је такође један од задатака заједнице. Врло је важан утицај медија и

медијског промовисања здравих стилова живота, али при томе избећи било какву врсту сензационализма која је до сада била карактеристична за овај вид извештавања.

Специфични циљ је јачање укључивања локалне самоуправе и цивилног сектора у превентивне програме.

Активности:

- едукативни програми за различите групе, нарочито младе;
- промотивне кампање о здравим стиливима живота;
- информисање грађана/ки путем медија о штетном утицају дрога;
- обележавање светског дана борбе против дрога и сл;
- програми за младе кроз теренски рад (оутреацх програми).

Друге институције

Друге институције као што су домови за децу без родитељског старања, сигурне куће, заводи за васпитање деце и омладине, васпитне установе, васпитно-поправни домови и заводи за извршење казне и др. захтевају посебне програме превенције злоупотребе дрога.

Деца и млади смештени у установе социјалне заштите суочавају се са бројним факторима ризика што их чини посебно осетљивом популацијом.

Специфични циљ је подизање нивоа знања и свести о штетном утицају дрога код деце и особа које бораве у институцијама.

Активности:

- развијање специфичних програма превенције злоупотребе дрога за кориснике/це у овим институцијама
- посебни едукативни програми за децу у домовима без родитељског старања
- спровођење посебних едукативних програма у другим институцијама
- спровођење разних облика едукативне активности на тему промоције здравих стилова живота у овим институцијама.

АКТИВНОСТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	ВРЕМЕНСКИ ОКВИР
1. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА				
1.1. Иницирање формирања одбора за борбу против наркоманије при локалним самоуправама	-Формирани локални одбори за борбу против наркоманије	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за локалну самоуправу међуопштинску сарадњу -локална самоуправа	-Локална самоуправа	континуирано
1.2. Унапређење сарадње организација у локалној самоуправи у вези са превенцијом употребе дрога	-Успостављена и унапређена сарадња организација у локалној самоуправи	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу	-Влада АП Војводине -Локална самоуправа	континуирано
1.3. Одржавање периодичних координативних састанака представника/ца локалних одбора за борбу против дроге	-Број одржаних састанака	-Покрајински савет за борбу против дроге	-Влада АП Војводине -Локална самоуправа	континуирано
2. АКТИВНА УКЉУЧЕНОСТ ГРАЂАНА				
2.1. Иницирање формирања удружења зависника/ца који се лече/или родитеља зависника/ца	-Број новоформираних удружења	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за здравство и соц. политику и демографију	-Влада АП Војводине, -локална самоуправа -ПС за здравство и соц. политику и демографију	континуирано
2.2. Подршка функционисању удружења зависника/ца који се лече и/или родитеља зависника/ца	-Број удружења зависника/ца и њихов период трајања	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за здравство и соц. политику и демографију	-Влада АП Војводине -Локална самоуправа -ПС за здравство и соц. политику и демографију -ПС за спорт и омладину	континуирано
2.3 Континуирана сарадња са удружењима и њихово укључивање у превентивне активности у вези са дрогама	- Број превентивних активности и обухват укључених удружења	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за здравство и соц. политику и демографију -ПС за спорт и омладину -удружења грађана	-Влада АП Војводине -ПС за здравство и соц. политику и демографију -ПС за спорт и омладину	континуирано

АКТИВНОСТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	ВРЕМЕНСКИ ОКВИР
3. ЗДРАВСТВЕНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ				
3.1. Иницирање формирања Саветовалишта при Домовима здравља/уколико су формирана - проширивање њихове делатности на рад са зависницима/цама	-Број саветовалишта за борбу против дроге при Домовима здравља - Број саветовалишта у којима је проширена делатност	-Покрајински савет за борбу против дроге -Институт за јавно здравље Војводине -Домови здравља	-Локална самоуправа	континуирано
3.2 Укључивање болница у АП Војводини и праћење статистика везаних за кориснике/це	-Број прикупљених упитника односно прикупљени подаци	-Институт за јавно здравље Војводине	-Влада АП Војводине -ПС за здравство и соц. политику и демографију	
3.3. Успостављање ефикасне сарадње здравствених институција за третман зависника/ца од дроге и алкохола	-Мрежа здравствених институција	-Покрајински савет за борбу против дроге -Институт за јавно здравље Војводине	-Институт за јавно здравље Војводине	континуирано
4. ЕДУКАЦИЈА				
4.1. Организовање научне едукације у области опојних дрога	-Број едукација	-ПС за спорт и омладину -ПС за здравство и соц. политику и демографију, -Удружења грађана	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за здравство и соц. политику и демографију -ПС за спорт и омладину	континуирано
4.2. Израда водича добре праксе за превенцију коришћења дрога	-Израђени и дистрибуирани водичи добре праксе за превенцију коришћења дроге	-ПС за здравство и соц. политику и демографију, -ПС за спорт и омладину -Удружења грађана	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за спорт и омладину	континуирано
4.3. Едукација за запослене у здравству, образовању и другим секторима укљученим у превентивне активности о методама	-Број одржаних едукација -Број обухваћених здравствених образованих и др. радника/ца	-ПС за здравство и соц. политику и демографију -Удружења грађана	-Влада АП Војводине -локална самоуправа	континуирано

АКТИВНОСТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	ВРЕМЕНСКИ ОКВИР
превенције				
4.5. Едукација родитеља	-Број едукација -Број обухваћених родитеља	-Образовне установе -Удружења грађана	-Влада АП Војводине -ПС за здравство и соц. политику и демографију и соц. политику и демографију -ПС за образовање, управу и нац. зајед, -ПС за спорт и омладину	континуирано
4.6. Вршњачке едукације	-Број едукација -Број учесника/ца	-Образовне установе -Удружења грађана	-Влада АП Војводине -ПС за образовање, управу и нац. зајед -ПС за спорт и омладину	континуирано
4.7. Едукације едукатора/ки	-Број едукација -Број учесника/ца	-Образовне установе -Удружења грађана	-Влада АП Војводине -ПС за образовање, управу и нац. зајед -ПС за спорт и омладину	континуирано
4.8. Едукације циљних група о мерама превенције	-Број трибина и округлих столова -број обухваћених учесника/ца	-Удружења грађана	-Влада АП Војводине -ПС за ПС за здравство и соц. политику и демографију -ПС за спорт и омладину	континуирано
4.9.Спровођење програма промоције здравих стилова живота	-Број едукативних радионица -Број обухваћених учесника/ца	-ПС за здравство и соц. политику и демографију -ПС за спорт и омладину -Локална самоуправа -Институт за јавно здравље -Удружење грађана	-Влада АП Војводине -ПС за здравство и соц. политику и демографију -ПС за образовање, управу и нац. зајед -ПС за спорт и омладину	континуирано
4.10. Едукација зависника/ца, родитеља и сарадника/ца у лечењу о штетним последицама, предозирању и самопомоћи	-Број едукација -Број обухваћених зависника/ца родитеља сарадника/ца	-ПС за здравство и соц. политику и демографију -Удружења грађана	-Влада АП Војводине -ПС за здравство и соц. политику и демографију -ПС за спорт и омладину	континуирано
4.11.Подршка научним и студентским програмима за	-Број научних и студентских програма	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за здравство и	-Влада АП Војводине -ПС за здравство и соц. политику и демографију	континуирано

АКТИВНОСТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	ВРЕМЕНСКИ ОКВИР
унапређење здравља		соц. политику и демографију -ПС за спорт и омладину	-ПС за спорт и омладину	
5. ИНФОРМИСАЊЕ				
5.1. Иницирање информативних центара за младе	-Број информативних центара	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за здравство и соц. политику и демографију -ПС за спорт и омладину	-Влада АП Војводине	континуирано
5.2. Израда и дистрибуција едукативног и промотивног материјала	-Едукативни и промотивни материјал	-Покрајински савет за борбу против дроге -ПС за спорт и омладину	-Покрајински савет за борбу против дроге	континуирано
5.3. Информисање/лифлети, огласи о важним телефонима и адресама мреже установа са СОС или друге информације о могућностима лечења	-Израђени лифлети -Објављени огласи	-Покрајински савет за борбу против дроге -РТ Војводина -писани медији -радио емисије -Удружења грађана	-Покрајински савет за борбу против дроге	континуирано
6. СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ				
6.1. Успостављање садржаја за квалитетно провођење времена младих	-Извештаји са бројем програма и активностима за квалитетно провођење слободног времена са обухватом младих	-ПС за спорт и омладину -ПС за образовање, управу и нац. зајед	-Влада АП Војводине, -ПС за спорт и омладину, -ПС за образовање, управу и нац. зајед	континуирано
7. МЕДИЈИ				
7.1. Интензивирање активности јавних гласила и других средстава јавног информисања усмерених на правовремено и објективно информисање о штетности дрога	- Број емисија у медијима - Број објављених чланака	-Покрајински савет за борбу против дроге -РТ Војводина -писани медији -радио емисије	-Покрајински савет за борбу против дроге	континуирано
7.2. Континуирани	-Радио и ТВ	-Покрајински савет	-Покрајински савет	континуирано

АКТИВНОСТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	ВРЕМЕНСКИ ОКВИР
радио и ТВ програми о здрављу младих и здравим стиливима живота	програми о здрављу младих и здравим стиливима живота	за борбу против дроге -РТ Војводина -писани медији -радио емисије	за борбу против дроге	
7.3. Континуирана сарадња са јавним гласилима и другим средствима јавног информисања и њихово укључивање у превентивне активности	-Успостављена сарадња	-Покрајински савет за борбу против дроге -РТ Војводина -писани медији -радио емисије	-Покрајински савет за борбу против дроге	континуирано
7.4. Допринос јавних гласила и других средстава јавног информисања у превентивним активностима	-Остварен допринос јавних гласила	-Покрајински савет за борбу против дроге -РТ Војводина -писани медији -радио емисије -Удружења грађана	-Покрајински савет за борбу против дроге	континуирано
7.5. Информисање јавности путем јавних гласила и других средстава јавног информисања (образовне емисије на ТВ, радију, трибине...)	- Број кампања - врсте и број емисија	-Покрајински савет за борбу против дроге -РТ Војводина -писани медији -радио емисије -Удружења грађана	-Покрајински савет за борбу против дроге	континуирано